

DOI: 10.5604/01.3001.0015.4459

Marek Brylonek

Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych MON

e-mail: markbry@wp.pl

Rywalizacja mocarstw z perspektywy Stanów Zjednoczonych Ameryki u progu trzeciej dekady XXI wieku

STRESZCZENIE

W obszarze bezpieczeństwa i obrony przełom drugiej i trzeciej dekady XXI wieku w światowej polityce charakteryzuje nasilająca się rywalizacja największych potęg ekonomiczno-wojskowych. Stany Zjednoczone prowadzą współzawodnictwo z Chinami i Federacją Rosyjską w wielu obszarach funkcjonowania państw oraz stosunków międzynarodowych, ukierunkowane na takie ukształtowanie architektury bezpieczeństwa, a także norm, praktyk oraz stref wpływów, które umożliwią im sprawowanie hegemonii na możliwie najszerszym obszarze globu.

Przewiduje się, że ich rywalizacja na przestrzeni kilku najbliższych dekad spowoduje napięcia nie tylko na liniach Waszyngton–Pekin oraz Waszyngton–Moskwa, ale również w Afryce, w Arktyce, w Europie, a także w przestrzeni cybernetycznej oraz w kosmosie.

Nasilenie rywalizacji mocarstw spowodowało oficjalne przeorientowanie priorytetów bezpieczeństwa i obrony USA w kierunku konieczności przygotowania państwa do nasilających się wyzwań.

Kierownictwo departamentu obrony USA uznało potrzebę przygotowania swoich sił zbrojnych do potencjalnej konfrontacji z innymi potęgami za swój priorytet. Cel ten legł u podstaw wszystkich prowadzonych reform wojska, koncepcji jego funkcjonowania, procesów modernizacji sprzętu wojskowego, a także kierunków badań technologicznych oraz rozwojowych dążeń rodzimego przemysłu zbrojeniowego. Według wszelkich prognoz i analiz wymienione zagadnienia w długiej perspektywie czasowej będą stanowić centrum prowadzonych rozważań polityków i środowisk eksperckich.

Słowa kluczowe: USA, Chiny, Rosja, bezpieczeństwo, obrona.

Wstęp

Przełom drugiej i trzeciej dekady XXI wieku w światowej polityce charakteryzuje nasilająca się rywalizacja największych potęg ekonomiczno-wojskowych. Stany Zjednoczone prowadzą współzawodnictwo z Chinami i Federacją Rosyjską w wielu obszarach funkcjonowania państw oraz stosunków międzynarodowych, ukierunkowane na takie ukształtowanie architektury bezpieczeństwa, a także norm, praktyk oraz stref wpływów, które umożliwią

im sprawowanie hegemonii na możliwie najszerszym obszarze globu. Przewiduje się, że ich rywalizacja na przestrzeni kilku najbliższych dekad spowoduje napięcia nie tylko na liniach Waszyngton–Pekin oraz Waszyngton–Moskwa, ale również w Afryce, w Arktyce, w Europie, a także w przestrzeni cybernetycznej oraz kosmicznej.

Nasilenie rywalizacji mocarstw (*Great Power Competition*) zostało oficjalnie uznane i potwierdzone w narodowej strategii wojskowej USA (*National Military Strategy*) z czerwca 2015 r., jeszcze za urzędowania administracji prezydenta Barracka Obamy. Następnie, podczas administracji prezydenta Donalda Trumpa, rywalizacja mocarstw została umieszczona w centrum rozważań instytucji rządowych USA odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, między innymi poprzez zapisy narodowej strategii bezpieczeństwa (*National Security Strategy*) z grudnia 2017 r. oraz narodowej strategii obrony (*National Defense Strategy*) ze stycznia 2018 r. Zapisy wymienionych dokumentów dokonały oficjalnego przeorientowania priorytetów bezpieczeństwa i obrony USA na konieczność przygotowania państwa do nasilającej się rywalizacji z Chinami i Federacją Rosyjską. Kierownictwo departamentu obrony USA (*Department of Defense*) jeszcze za administracji prezydenta Trumpa uznało potrzebę przygotowania sił zbrojnych USA do potencjalnej konfrontacji z Chinami za swój podstawowy priorytet. Administracja prezydenta Bidena priorytet ten potwierdziła¹.

Powrót do rywalizacji mocarstw spowodował zmianę kontekstu postrzegania problemów obronności USA w porównaniu do jego ujęcia z czasów zakończenia zimnej wojny. Od kilku dekad USA skupione były przede wszystkim na szeroko pojętym prowadzeniu działań antyterrorystycznych, a po atakach na World Trade Center i Pentagon z 11 września 2001 r. i rozpoczęciu operacji wojskowych w Iraku i Afganistanie działalność ta jeszcze bardziej się nasiliła. W związku z tym rozwijano te obszary działalności i wyposażenia sił zbrojnych, które były istotne za względu na efektywność prowadzenia działań antyterrorystycznych. W ten sposób inne obszary zostały zaniedbane i niedofinansowane, co pozwoliło zarówno Chinom, jak i Rosji na częściowe zrównoważenie przewagi USA².

W przedstawionym kontekście należy podkreślić zaniepokojenie amerykańskich władz sytuacją w regionie Indo-Pacyfiku, a także obserwowane przesuwanie się środka ciężkości strategicznych zamiarów USA w ten region świata. Jego przejawem jest powołanie pacyficznej inicjatywy odstraszenia PDI (*Pacific Deterrence Initiative*), planowanej na wzór europejskiej inicjatywy odstraszenia EDI (*European Defense Initiative*). PDI, która jest ukierunkowana na wzmocnienie odstraszenia wobec Chin, nabrała szczególnego znaczenia w związku z kierowanymi przez Waszyngton, jeszcze za prezydentury Donalda Trumpa, oskarżeniami wobec Pekinu o ukrywanie i fałszowanie danych dotyczących przyczyn i skutków pandemii COVID-19.

Powyższe wprowadzenie w sytuację problemową skłania do podjęcia badań nad specyfiką rywalizacji mocarstw z perspektywy USA jako problemu, który przez kilka najbliższych dekad będzie nadawał rytm światowej polityce bezpieczeństwa i obrony oraz prawdopodobnie wywrze wpływ na bieg wydarzeń w różnych częściach globu. Przedmiotem badań jest problematyka rywalizacji mocarstw oraz różne aspekty funkcjonowania państw i organizacji wywierających na nią wpływ oraz przez nią kształtowanych.

¹ D.A. Lake, *Economic Openness and Great Power Competition: Lessons for China and the United States*, „The Chinese Journal of International Politics”, Oxford 2018, s. 262–265.

² M. Moodie, R. O'Rourke, *US Role in the World: Background and Issues for Congress*, Congressional Research Service, R44891, Waszyngton 2021, s. 9–10.

Celem badawczym niniejszego opracowania jest przedstawienie uwarunkowań rywalizacji mocarstw, jej wpływu na geopolitykę i strategię działań z perspektywy USA, dostosowywanie koncepcji użycia oraz wyposażenia sił zbrojnych, problematyki między państwowych zmaganiach technologicznych zmierzających do osiągnięcia przewagi sprzętowej oraz aspektów współpracy międzynarodowej, ukierunkowanych na utrzymanie dominacji nad potencjalnym przeciwnikiem.

Po uwzględnieniu przedmiotu i celu badań główny problem badawczy sformułowano w postaci następującego pytania: Jakie aspekty warunkują obecny i przyszły przebieg rywalizacji mocarstw z perspektywy USA oraz jakie czynniki powinny zaistnieć, aby w rywalizacji tej osiągnąć przewagę?

Rozwiązanie głównego problemu badawczego wymaga udzielenia odpowiedzi na szereg problemów szczegółowych, określonych jako przedstawienie bieżących zależności geopolitycznych wpływających na rywalizację mocarstw, najważniejszych czynników ją warunkujących, możliwych scenariuszy wydarzeń oraz prognoz przyszłych relacji między państwami uczestniczącymi w rywalizacji.

Biorąc pod uwagę wielowymiarowość i mnogość sformułowanych problemów badawczych, rozważania naukowe etapu zasadniczego procedury badawczej realizowano przy wykorzystaniu metod teoretycznych i empirycznych, w tym metody komparatywnej. Metoda badawcza bazowała na analizach wyników dyskusji i konsultacji przeprowadzonych z przedstawicielami administracji USA oraz *think tanków* zajmujących się przedmiotową problematyką. Opracowanie powstało ponadto na oparciu o interpretację wniosków wynikających z analizy wyodrębnionej literatury przedmiotu.

Nasilenie rywalizacji mocarstw

Pozimnowojenna era stosunków międzynarodowych rozpoczęła się w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku po rozpadzie Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Bywa ona określana jako okres dominacji jednobiegunowej, z USA w roli jedynej w tamtym czasie światowego supermocarstwa. Rywalizacja z innymi mocarstwami jednak trwała nieustannie, lecz USA – przeświadczone o swojej potędze – nie dostrzegły zagrożenia wynikającego z przyspieszonego rozwoju Chin. Po upływie około dwóch dekad okres dominacji USA zaczął wykazywać tendencję schyłkową, a wraz z aneksją Krymu przez Rosję w 2014 r. oraz demonstracją chińskiej potęgi wojskowej w strefie Morza Południowochińskiego uważa się, że zakończył się całkowicie. Agresywna polityka Chin i Rosji wobec państw ze swojego bezpośredniego sąsiedztwa przyczyniła się do zachwiania międzynarodowego ładu, w którym USA pełniły rolę gwaranta bezpieczeństwa³.

Nasilenie rywalizacji mocarstw (*renewed Great Power Competition*) nie jest postrzegane ani w charakterze jedno- ani dwubiegunowym. Sytuacja ta dotyczy rywalizacji trójstronnej, trzech głównych mocarstw, to znaczy Chin, Rosji i USA. Cechują ją nowe formy prowadzenia działań o charakterze agresywnym, takich jak aktywność grup paramilitarnych, działalność informacyjna oraz przybierająca formy cyberataków. Zwraca się również uwagę na prowadzenie współzawodnictwa ideologicznego, wykorzystywanie kontrolowanych

³ B. Jones, *China and the Return of Great Power Strategic Competition*, China Global: Assessing China's Growing Role in the World, Waszyngton 2020, s. 4–7.

przez państwo mediów narodowych do promowania nieoliberalnych form demokracji, systemów autorytarnych, narracji nacjonalistycznych oraz deprecjonowania państw zachodnich, wartości demokratycznych oraz zachodniego stylu życia⁴.

Nasilenie rywalizacji mocarstw w przypadku USA doprowadziło do wznowienia rozważań o tym, czy należy dokonać zmian w strukturach podległych departamentowi obrony USA po to, aby skutecznie przeciwstawić się chińskiemu, a w dalszej kolejności rosyjskiemu potencjałowi wojskowemu. Wśród najważniejszych przeprowadzonych zmian wymienić należy utworzenie sił kosmicznych USSF (*United States Space Force*) jako odrębnego rodzaju sił zbrojnych oraz wyniesienie dowództwa operacji cybernetycznych do rangi odrębnego dowództwa działań bojowych (*combatant command*). Oczekuje się również zmian o podobnym charakterze w stosunku do dowództwa operacji informacyjnych⁵.

Pod koniec pierwszego kwartału 2020 r., wraz z wybuchem pandemii COVID-19 i jej dramatycznym przebiegiem w różnych częściach świata, w tym w Stanach Zjednoczonych, szybko zaczęły narastać obawy w zakresie jej długofalowych konsekwencji dla ekonomii i gospodarki tego państwa, ale również jej możliwego wpływu na regionalną sytuację bezpieczeństwa. Przewidywał tutaj kontekst wykorzystania zaistniałych uwarunkowań strategicznych przez Chiny i Rosję do rozpoczęcia aktów agresji przeciwko państwom partnerskim lub sojusznikom USA, położonym w Europie Środkowo-Wschodniej lub w regionie Indo-Pacyfiku.

W związku z koniecznością ratowania nadszarpniętej amerykańskiej ekonomii i przeciwdziałania lawinowemu wzrostowi bezrobocia obawiano się tak znaczącej reorientacji priorytetów bezpieczeństwa, że niezbędna mogłaby okazać się rewizja założeń narodowej strategii obrony USA. Dokument ten obejmował przede wszystkim różne zagadnienia rywalizacji mocarstw, ale w przyszłości może dotyczyć innych obszarów, których słabość zostanie obnażona przez długofalowe skutki pandemii. Zgodnie z zapowiedziami administracji prezydenta Bidena w krótkiej perspektywie czasowej powinny zostać ujawnione założenia przyszłych dokumentów szczebla strategicznego.

Tymczasem ujawnione w kwietniu br. założenia do budżetu departamentu obrony na rok fiskalny 2022 r., wnioskowanego na kwotę 715 mld dolarów, zostały poddane silnej krytyce przez przedstawicieli Partii Republikańskiej, jako dalece niewystarczające dla przeciwstawienia się rosnącej potędze militarnej Chin. Mimo że wśród priorytetów planowanej ustawy budżetowej znalazła się konieczność obrony państwa przed zagrożeniami zewnętrznymi, proponowana kwota została określona jako budżet płaski (*flat budget*), to jest bez istotnego wzrostu w porównaniu z latami ubiegłymi.

Warto przyjrzeć się bliżej wymienionym założeniom budżetowym, gdyż odzwierciedlają one priorytety bezpieczeństwa i obrony ustalone przez obecną administrację USA. Jak wspomniano, pierwszym z nich jest obrona państwa (*Defend the Nation*). Jako główny rywal wymieniane są Chiny, a ponadto wspomniano o potrzebie realizacji odstraszenia wobec Rosji, Iranu i Korei Północnej. Drugim priorytetem jest zapewnienie innowacyjności technologicznej oraz potrzeby modernizacji systemów walki (*Innovation and Modernization*). Szczególny nacisk kładziony jest na rozwój przemysłu okrętowego marynarki wojennej USN (*US Navy*), modernizację arsenału nuklearnego, rozwój broni hipersonicznej

⁴ A. L. Vuving, *Great Power Competition: Lessons from the Past, Implications for the Future*, Hindsight, Insight, Foresight, Asia-Pacific Center for Security Studies, Honolulu 2020, s. 28–30.

⁵ R. O'Rourke, *Renewed Great Power Competition: Implications for Defense – Issues for Congress*, Congressional Research Service, R43838, Waszyngton 2021, s. 3–10.

oraz wojskowego wykorzystania sztucznej inteligencji. Trzeci priorytet dotyczy szeroko rozumianego utrzymania gotowości bojowej wszystkich rodzajów sił zbrojnych (*Maintain and Enhance Readiness*), zaś czwarty zapewnienia godziwych warunków bytowania i opieki żołnierzom i pracownikom wojska oraz ich rodzinom (*Take Care of our People*)⁶.

W tym miejscu warto przywrócić się potencjałom mocarstw przy wykorzystaniu metody komparatywnej. Według rankingu *Global Firepower* USA niezmiennie od początku jego istnienia, tj. od 2005 r., utrzymują pierwszą lokatę rankingu. Drugie lokaty wymiennie zajmowały Chiny i Rosja, jednak od 2011 r. lokata ta przypada Federacji Rosyjskiej. Wskaźnik GF (*Global Firepower Index*) kalkulowany jest w oparciu o 50 odrębnych czynników, wpływających na możliwości bojowe sił zbrojnych danego państwa. Obejmuje on szereg uwarunkowań, począwszy od położenia kraju i czynników geograficznych, dostępności surowców naturalnych, zdolności bojowych wszystkich rodzajów sił zbrojnych, a kończąc na możliwościach logistycznego zabezpieczenia wojsk⁷.

Pod względem wielkości wydatków obronnych spośród wszystkich państw na świecie prymat również dzierży USA z kwotą 778 mld USD za 2020 r. Drugie i trzecie miejsce przypadło odpowiednio Chinom i Rosji, z kwotami 252 mld USD oraz 72,9 mld USD. Interesująco zapowiada się ta statystyka w roku bieżącym. Jak wspomniano, USA prawdopodobnie utrzymają tzw. płaski budżet, podczas gdy według prognoz wydatki Chin mają wzrosnąć⁸.

Zwrócić należy uwagę na niesprzyjające położenie geograficzne regionów Europy Środkowo-Wschodniej oraz Indo-Pacyfiku w bezpośrednim sąsiedztwie odpowiednio Rosji i Chin oraz w znacznym oddaleniu od USA. Uwarunkowanie to może zostać wykorzystane do przeprowadzenia mało spodziewanego ataku, zajęcia części terytorium państwa partnerskiego lub sojuszniczego USA i odstraszenia od udzielenia adekwatnej odpowiedzi. Choć w niektórych państwach położonych w wymienionych regionach stacjonują pododdziały wojsk amerykańskich, zapobieganie takiemu scenariuszowi wiąże się z rozbudową szeroko pojętych zdolności rozpoznawczych ISR (*Intelligence, Surveillance and Reconnaissance*), rozwijanych wspólnie przez sprzymierzone państwa⁹.

W związku z przedstawionym pesymistycznym scenariuszem szczególnego znaczenia nabierają wyjątkowe zdolności sił zbrojnych USA pozwalające na utrzymanie światowej równowagi strategicznej. Szczególne miejsce wśród nich zajmują strategiczne siły jądrowe, których działalność owiana jest największą tajemnicą spośród wszystkich elementów rodzajów wojsk. Potencjał odstraszenia triady nuklearnej USA ma kluczowe znaczenie dla wszystkich innych realizowanych zadań, a sprawność jądrowego parasola ochronnego wpływa na kształt światowej sytuacji geopolitycznej. W skład triady wchodzi międzykontynentalne rakiety bazowania lądowego, uzbrojenie przenoszone przez lotnictwo strategiczne oraz uzbrojenie bazowania morskiego, przenoszone przez okręty podwodne o napędzie atomowym. Za utrzymanie wymienionych sił w gotowości bojowej odpowiada dowództwo strategiczne STRATCOM (*US Strategic Command*). Jego kierownictwo posiada pełną

⁶ Office of the Under Secretary of Defense/Comptroller (Chief Financial Officer), *Defense Budget Overview: United States Department of Defense Fiscal Year 2022 Budget Request*, Waszyngton 2021, s. 9–17.

⁷ <https://www.globalfirepower.com/global-ranks-previous.php>, dostęp: 12.07.2021 r.

⁸ Statista, *Defense spending and arms trade*, Dossier, Hamburg 2021, s. 10–14.

⁹ T. G. Mahnken, T. Sharp, G. B. Kim, *Deterrence by Detection: A Key Role for Unmanned Aircraft Systems in Great Power Competition*, Center for Strategic and Budgetary Assessments, Waszyngton 2020, s. 6–15.

świadomość znaczenia amerykańskich, strategicznych sił jądrowych, nie tylko dla zapewnienia bezpieczeństwa USA, ale również dla utrzymania bieżącego ładu geopolitycznego w demokratycznym świecie. Zdolności nuklearne USA czeka w najbliższych latach gruntowna modernizacja i prawdopodobnie również reorganizacja. Ze względu na wysokie koszty finansowe tych przedsięwzięć proces ten będzie rozciągnięty na dłuższy okres czasu.

20 grudnia br. przypadnie druga rocznica powołania amerykańskich sił kosmicznych USSF, będących najmłodszym rodzajem sił zbrojnych USA. W kręgach administracji rządowej, ośrodków naukowo-badawczych oraz przemysłu zbrojeniowego trwają debaty nad koncepcjami użycia USSF oraz sprzętu wojskowego, jakim siły te mają dysponować. W związku z dynamicznym rozwojem zdolności sił kosmicznych Chin i Rosji zmianie uległ kontekst tych rozważań oraz wystąpiła pilna potrzeba aktualizacji założeń i przewidywanych kierunków działania. Debata dotyczy między innymi pozytywnych i negatywnych skutków rozmieszczenia środków rażenia w przestrzeni kosmicznej, ich zróżnicowania pod względem przeznaczenia oraz kolejności ewentualnego wykorzystania.

Zgodnie z zapisem dyrektywy prezydenckiej USA zasadniczym zadaniem USSF jest „projekcja siły militarnej w przestrzeni kosmicznej oraz do przestrzeni kosmicznej w ramach wsparcia interesów państwa”¹⁰. W świetle zapisów traktatu o przestrzeni kosmicznej z 1967 r. jego państwa-sygnatariusze, w tym między innymi Chiny, Rosja i USA, zobowiązały się nie umieszczać broni masowego rażenia w przestrzeni kosmicznej, łącznie z orbitą okołozemską. Ponadto obecność w tej przestrzeni może być wykorzystywana wyłącznie w celach pokojowych, a jakiegokolwiek próby dyslokowania w niej uzbrojenia, aktywność wojskowa czy rozmieszczanie instalacji wojskowych są zabronione.

Chociaż oficjalnie dotychczas żadne z państw nie rozmieściło w przestrzeni kosmicznej uzbrojenia na stałe, rozpoczęcie aktywności tego rodzaju wydaje się być kwestią czasu. Od kilku dekad obecne są na orbitach satelity wojskowe, wykorzystywane w celach telekomunikacyjnych, rozpoznawczych, meteorologicznych i badawczych. Mimo że część z nich wykorzystywana jest w celach wywiadowczych, w tym do planowania operacji wojskowych oraz prowadzenia *targetingu*, przyjęto, że satelity te używane są w celach pokojowych i nie są traktowane jako uzbrojenie.

W nomenklaturze USSF broń kosmiczną podzielić można na trzy grupy: ziemia–kosmos, kosmos–kosmos oraz kosmos–ziemia. Możliwy jest również dalszy podział w każdej z wymienionych grup na podgrupy obejmujące broń kinetyczną i niekinetyczną, z efektem tymczasowym (odwracalnym) lub trwałym (nieodwracalnym)¹¹.

Uzbrojenie ziemia–kosmos o charakterystyce kinetycznej, określane również jako broń antysatelitarna ASAT (*Anti-Satellite*), dotyczy środków bojowych przeznaczonych do bezpośredniego rażenia obcych obiektów. Posiadają one zazwyczaj głowicę bojową uderzeniową (*hit-to-kill*) lub zbliżeniową. Broń kinetyczna generalnie wywiera trwały wpływ na obiekt i tworzy tzw. kosmiczne odpadki (*space debris*). Uzbrojenie ASAT było dotychczas testowane przez Chiny, Indie, Rosję i USA. Z kolei broń ziemia–kosmos o charakterystyce niekinetycznej dotyczy środków zakłócania, urządzeń laserowych oraz oddziaływań cybernetycznych, a ich efekty mogą być tymczasowe lub trwałe. Zakłócanie zdolności telekomunikacyjnych satelitów

¹⁰ The White House, *Establishment of the United States Space Force*, Presidential Memoranda, Space Policy Directive – 4 (SPD-4), Waszyngton 2019, s. 2–3.

¹¹ Gleason M.P., Hays P.L., *A Roadmap for Assessing Space Weapons*, Center for Space Policy and Strategy, Los Angeles 2020, s. 2–4.

traktowane jest jako oddziaływanie tymczasowe. Urządzenia laserowe mogą być jednak wykorzystywane do realizacji działań odwracalnych o różnym czasie trwania, takich jak zakłócanie funkcjonowania satelitów, oraz nieodwracalnych, które mogą permanentnie satelitę uszkodzić. Ten typ uzbrojenia testowały dotychczas Chiny, Indie, Korea Północna, Rosja i USA.

Uzbrojenie w grupie kosmos–kosmos obejmuje podobne rozwiązania jak przedstawione powyżej dla grupy ziemia–kosmos. Zasadnicza różnica polega na innym miejscu rozmieszczenia broni, która w tym przypadku znajduje się w przestrzeni kosmicznej. Występuje tutaj broń kinetyczna ASAT, wyposażona w głowice uderzeniowe lub zbliżeniowe oraz zakłócające uzbrojenie niekinetyczne. Do grupy tej należą również systemy obrony przeciwrakietowej, które mogą być wykorzystywane do przechwytywania międzykontynentalnych pocisków raketowych podczas ich przemieszczania na maksymalnej wysokości lotu, na pograniczu atmosfery ziemskiej i przestrzeni kosmicznej.

Broń grupy kosmos–ziemia oparta jest na koncepcjach oddziaływania z kosmosu na cele naziemne, które mogą znajdować się w powietrzu, na lądzie lub na morzu. Podobnie jak w grupach przedstawionych powyżej można podzielić ją na uzbrojenie kinetyczne i niekinetyczne, z efektem tymczasowym lub trwałym. Koncepcje tej grupy pozostają jak dotychczas najmniej rozwinięte. Zwrócić należy uwagę na ograniczenia w grupach uzbrojenia kosmos–kosmos oraz kosmos–ziemia wynikające z *Traktatu o przestrzeni kosmicznej*, którego zapisy nie dopuszczają dyslokowania broni w kosmosie. Z tego między innymi względu prowadzenie testów oraz ich rozwój jest utrudniony¹².

Kontekst rywalizacji z Chinami

Rozwój, który obecnie w wielu dziedzinach następuje w Chinach, spowodował, że państwo to nie stanowi już regionalnego zagrożenia dla interesów USA, stanowi zaś zagrożenie globalne. Zwraca się uwagę, że przebieg modernizacji technicznej chińskich sił zbrojnych odzwierciedla chęć ewentualnego przeciwstawienia się potencjałowi wojskowemu USA. Jako przykład podawane jest utworzenie przez Chiny zdolności nie tylko do przeciwdziałania globalnym zdolnościom do działań ekspedycyjnych posiadanym przez USA, ale również pozyskanie tego typu zdolności dla potrzeb swojego kraju. Ponadto zaznacza się fakt ciągłej rozbudowy sieci satelitów wojskowych oraz broni antysatelitarnej.

Współpraca wojskowa Chiny–USA prowadzona jest jedynie w szczątkowym wymiarze, który dotyczy wymiany doświadczeń z zakresu misji pokojowych ONZ. Relacje wojskowe stanowią odzwierciedlenie ogólnych stosunków między oboma państwami, które uległy pogorszeniu za prezydentury Donalda Trumpa. Uważa się je obecnie za najgorsze w czterdziestoletniej historii stosunków dyplomatycznych. W wyrażanych publicznie opiniach przedstawicieli amerykańskiej administracji utrzymanie przez USA tempa, z jakim rozwijają się zdolności militarne Chin, stanowiło będzie największe wyzwanie na najbliższe pół wieku.

W celu zapewnienia odpowiedniego tempa rozwoju swoich sił zbrojnych w obszarach o szczególnym znaczeniu chiński przemysł zbrojeniowy skupia się na prowadzeniu badań naukowych w zakresie tzw. przełomowych technologii (*disruptive technologies*), posiadających szczególnie potencjał wojskowy. Wśród nich znajduje się sztuczna inteligencja, technologie satelitarne oraz oddziaływania cybernetyczne. Powyższe wysiłki wpisują się

¹² Ibidem, s. 2–4.

w zapowiedzi przewodniczącego Chińskiej Republiki Ludowej Xi Jinpinga, dotyczące zamiaru przekształcenia sił zbrojnych w *top class military* najpóźniej do 2050 r. Xi Jinping dodatkowo podzielił ten okres na dwie części. Pierwsza część to lata 2020–2035, kiedy Chiny mają rozwijać się pod względem ekonomicznym, przeciwdziałać konfliktom lokalnym i regionalnym oraz zwiększać zakres możliwości technologiczno-produkcyjnych. Część druga to lata 2035–2050, kiedy Chiny mają stać się dobrze prosperującym, nowoczesnym, socjalistycznym mocarstwem, dysponującym siłami zbrojnymi najwyższej klasy¹³.

W przedstawionym kontekście szczególnego znaczenia nabiera rywalizacja Chiny–USA w obszarach rozwoju technologii, dostępności metali ziem rzadkich oraz zagrożeń wynikających z nielegalnych metod pozyskiwania najnowszych rozwiązań technicznych. Instytucje rządowe USA oraz ośrodki naukowo-badawcze prowadzą rozważania dotyczące utrzymania w długiej perspektywie czasowej przewagi technologicznej nad innymi państwami, w tym w szczególności nad Chinami. W ocenach administracji rządowej, jeśli USA chcą utrzymać długoterminową przewagę technologiczną, stosowne kroki powinny zostać podjęte niezwłocznie. Stanowisko to potwierdzają analizy przeprowadzone przez narodowe fora i fundacje bezpieczeństwa. Wśród najpoważniejszych problemów wymienia się brak konkretnych rządowych dyrektyw dla narodowego przemysłu zbrojeniowego, starzenie się amerykańskiego społeczeństwa oraz odpływ części najzdolniejszej kadry technicznej do przemysłów innych państw, oferujących lepsze wynagrodzenia¹⁴.

W celu utrzymania w przyszłości przez USA technologicznej przewagi nad Chinami rekomendowane jest utworzenie nowej, interministerialnej instytucji o charakterze narodowego komitetu innowacji w zakresie bezpieczeństwa NSIC (*National Security Innovation Committee*). Jego zasadniczym zadaniem powinno być zarządzanie krajową bazą przemysłową. NSIC powinien również planować, uzgadniać i zarządzać budżetem dotyczącym wszystkich aspektów innowacji bezpieczeństwa.

Zalecane jest także wdrożenie programu promocji nauczania nauk ścisłych STEM (*Science, Technology, Engineering and Math*), który ma docelowo wspierać szczególnie uzdolnionych studentów pobierających naukę w wyższych uczelniach. Osoby te w zamian za określone przywileje, w tym zwolnienie z opłat za studia, mają zostać zobowiązane do co najmniej kilkuletniej pracy na rzecz narodowej bazy przemysłowej.

Kolejna rekomendacja ma dotyczyć wprowadzenia specjalnego programu wizowego dla szczególnie uzdolnionych obywateli innych państw, którzy mieliby być poddawani testom kwalifikacyjnym przez wyspecjalizowane komórki placówek dyplomatycznych USA w innych krajach. Sposób ten służyć ma umożliwieniu najlepszym kandydatom nauki lub pracy w USA. Zapisy zaleceń sugerują także, aby przyszły komitet innowacji w zakresie bezpieczeństwa NSIC zachęcał instytucje rządowe USA posiadające wpływ na aktywność narodowej bazy przemysłowej do podejmowania działań o większym niż dotychczas stopniu ryzyka (*risk-positive mindset*). Dzięki temu pracownicy mieliby mniej obawiać się skutków ewentualnych niepowodzeń prowadzonych przedsięwzięć innowacyjnych¹⁵.

¹³ Defense Intelligence Agency, *China Military Power: Modernizing a Force to Fight and Win*, Military Publications, Waszyngton 2019, s. 5–6.

¹⁴ J. Ch. Weiss, *The Stories China tells: The new historical memory re-shaping Chinese nationalism*, Foreign Policy, Waszyngton, 2021, s. 11–14.

¹⁵ M. J. Ibrahimov, *Great Power Competition: The changing landscape of global geopolitics*, US Army Combined Arms Center, Fort Leavenworth, 2020, s. 39–42, 161–162.

W obliczu rosnących napięć administracja USA podejmuje kolejne kroki zmierzające do możliwie maksymalnego uniezależnienia swojej bazy przemysłowej od rynków zewnętrznych, a w szczególności od produkcji chińskiej. Podejmowane są także kroki zmierzające do zwiększenia bezpieczeństwa spółek przemysłu zbrojeniowego USA przed obcą ingerencją. Niezmiennym priorytetem narodowego przemysłu obronnego USA pozostaje zapewnienie wszystkim rodzajom sił zbrojnych zaawansowanego technologicznie, nowoczesnego i efektywnego uzbrojenia, które zapewni przewagę na każdym polu walki.

W październiku 2020 r. prezydent Trump zadeklarował, że uzależnienie USA od chińskiego wydobycia pierwiastków ziem rzadkich REE (*Rare Earth Elements*) stanowi zagrożenie bezpieczeństwa państwa. Obawy jego administracji wzbudził fakt, że Chiny są dostawcą około 82% wykorzystywanych w USA materiałów ziem rzadkich. Spośród 35 krytycznych dla przemysłu zbrojeniowego pierwiastków Chiny dostarczają aż 30, z czego w przypadku 14 materiałów są wyłącznym dostawcą. Należy do nich bar, gal i grafit, a także pierwiastki z rodziny skandowców i lantanowców, a wśród nich między innymi cer, europ, itr, lantan, prazeodym, promet i skand. Pierwiastki ziem rzadkich wykorzystywane są głównie w przemyśle elektronicznym, na produktach którego oparte są komponenty zarówno elektronicznych urządzeń codziennego użytku, jak i zaawansowanego sprzętu wojskowego¹⁶.

Prezydent Trump autoryzował ponadto zarządzenie wykonawcze nakazujące realizację międzyresortowego przeglądu narodowych źródeł pozyskiwania minerałów ziem rzadkich. Wymieniony dokument określa uzależnienie USA od bezpośrednich jak i pośrednich dostaw pierwiastków z Chin jako nieakceptowalne oraz przewiduje organizację systemu dotacji i grantów, których celem ma być budowa materiałowej niezależności państwa. Zarządzenie dopuszcza pozyskiwanie omawianych minerałów od państw partnerskich i sojuszniczych oraz współpracę z nimi w tym zakresie¹⁷.

Problem nie dotyczy jednak wyłącznie materiałów wykorzystywanych do produkcji elementów elektronicznych w zakładach produkcyjnych na obszarze USA. Jak okazuje się, USA zależne są od produkowanych na terenie Chin gotowych podzespołów wykorzystywanych w różnych rodzajach sprzętu. Szacuje się, że na chwilę obecną około 50% części elektronicznych wykorzystywanych w USA zostało wyprodukowanych w Chinach. Według departamentu obrony USA nadal są liderem rozwoju technologii mikroelektronicznych, jednak nie posiadają wystarczających mocy produkcyjnych, co przynosi negatywne skutki nie tylko dla rynku zatrudnienia i rozwoju ekonomicznego, ale również dla obronności oraz szeroko pojętego bezpieczeństwa narodowego.

W związku z planowanym przeniesieniem znaczącej części produkcji elementów elektronicznych z Chin do USA narastają również obawy informacyjnej penetracji amerykańskich systemów informatycznych. Zwiększa je fakt, że w znaczącej części będącego obecnie w użyciu sprzętu wojskowego USA znajdują się podzespoły produkowane w innych państwach, w tym między innymi w Chinach. Skala tego problemu jest tak rozległa, że trudno jest przewidywać, czy i w jaki sposób Pekin jest w stanie wykorzystać ten fakt do osłabienia zdolności bojowych sił zbrojnych USA. W celu ograniczenia możliwości penetracji

¹⁶ B. S. Van Gosen, P. L. Verplank, R. R. Seal II, K. R. Long, J. Gambogi, *Rare Earth Elements: Critical Mineral Resources of the United States – Economic and Environmental Geology and Prospects for Future Supply*, US Department of the Interior, Professional Paper 2018, nr 1802-0, s. 12–18.

¹⁷ The White House, *Addressing the Threat to the Domestic Supply Chain from Reliance on Critical Minerals from Foreign Adversaries*, Executive Order, Waszyngton 2020, s. 1–3.

własnych systemów informatycznych departament obrony wdraża nowy model certyfikacji firm CMMC (*Cybersecurity Maturity Model Certification*), zainteresowanych realizacją dostaw na potrzeby USA¹⁸.

Kontekst rywalizacji z Federacją Rosyjską

Odnowienie rywalizacji mocarstw USA z Federacją Rosyjską, na nowo formalnie zapoczątkowane wraz z rosyjską aneksją Półwyspu Krymskiego oraz wschodnich rubieży Ukrainy w marcu 2014 r., doprowadziło do ponownego przewartościowania elementów planowania obronnego USA, a także zdolności obronnych Sojuszu Północnoatlantyckiego NATO ukierunkowanych na zapewnienie możliwości ewentualnej konieczności obrony państw bałtyckich oraz innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej przed potencjalną agresją rosyjskich sił zbrojnych. Część obserwatorów i komentatorów sceny politycznej oraz bezpieczeństwa i obrony wyraziła wątpliwość co do zgromadzenia odpowiednich zdolności w krótkim czasie, a przede wszystkim co do skuteczności mechanizmów aktywacyjnych.

W ujęciu ogólnym w ostatnich latach USA podjęły szereg działań zmierzających do wzmocnienia swojego potencjału w Europie. W północnej części kontynentu, w szczególności w Norwegii, swoją obecność wzmocnił korpus Marines USMC (*US Marine Corps*). Na europejskich wodach, zwłaszcza na Morzu Północnym i Śródziemnym, swoją aktywność zwiększyła marynarka wojenna USN (*US Navy*). W centralnej części kontynentu, w szczególności w Polsce, zwiększyła się – z sukcesem wynegocjowana – liczebność pododdziałów wojsk lądowych *US Army* oraz sił powietrznych USAF (*US Air Force*).

W ostatnim czasie odnotowywano przypadki prowokacyjnych działań rosyjskich sił zbrojnych wobec jednostek USA. Miały one miejsce na Morzu Czarnym i Śródziemnym, a także w regionie Bliskiego Wschodu. Wydarzenia te spotkały się ze zdecydowaną reakcją Waszyngtonu i oskarżeniami wobec Moskwy o zamierzone eskalowanie napięć. W celu wysłania czytelnego sygnału o posiadaniu zdolności do neutralizacji satelitów szpiegowskich Rosja dokonała udanych testów pocisków antysatelitarnych DA-ASAT (*Direct Ascent – Anti-Satellite*).

W końcówce prezydentury Donalda Trumpa miały miejsce kontrowersyjne deklaracje tego polityka mogące wpływać na zachwianie równowagi sił w Europie. Dotyczyły one na przykład zamiaru wycofania około 30% amerykańskich wojsk z Niemiec. Po wygranych wyborach decyzję o pozostawieniu wojsk podjął jednak prezydent Biden. Podobna sytuacja dotyczyła niektórych obowiązujących porozumień i traktatów kontroli zbrojeń, z których prezydent Trump zdecydował się wystąpić. Należy do nich porozumienie nuklearne z Iranem JCPOA (*Joint Comprehensive Plan Of Action*), z którego USA wycofały się w 2018 r., traktat o całkowitej likwidacji pocisków raketowych pośredniego zasięgu INF Treaty (*Treaty on Intermediate-range Nuclear Forces*), który USA wypowiedziały w 2019 r., oraz traktat o otwartych przestworzach OST (*Open Skies Treaty*), z którego Waszyngton wycofał się w maju 2020 r. Pod znakiem zapytania stało również przedłużenie czasu obowiązywania traktatu New START (*New Strategic Arms Reduction Treaty*), który miał wygasnąć w lutym br., jednak już za prezydentury Joe Bidena strony traktatu zdecydowały o jego przedłużeniu.

¹⁸ Carnegie Mellon University and the Johns Hopkins University Applied Physics Laboratory LLC, *Cybersecurity Maturity Model Certification*, Pittsburg 2020, s. 3–5.

Wraz z rozpoczęciem rosyjskiej agresji na Ukrainie i zajęciem części niepodległego terytorium w czerwcu 2014 r. administracja ówczesnego prezydenta USA Baracka Obamy zdecydowała o powołaniu Europejskiej Inicjatywy Wzmocnienia ERI (*European Reassurance Initiative*). Została ona przede wszystkim ukierunkowana na zapewnienie sojuszników USA z Europy o zamiarach nieustającego wspierania ich bezpieczeństwa. W miarę eskalacji napięć i postępowania rosyjskiej agresji na Ukrainie w 2018 r. administracja USA zdecydowała o rozszerzeniu zakresu działań swoich sił zbrojnych w Europie w celu realizacji odstraszenia sił rosyjskich i tym samym nastąpiła ewolucja ERI w Europejską Inicjatywę Odstraszenia EDI (*European Deterrence Initiative*). Z budżetu EDI finansowane jest funkcjonowanie sił zbrojnych USA w Europie, których liczebność zwiększyła się po raz pierwszy od zakończenia zimnej wojny¹⁹.

Istotą EDI jest dwustronna współpraca USA z poszczególnymi sojusznikami. Wzmacnia ona jednak również ogólną zdolność wojsk USA do dopełnienia gwarancji o wzajemnej obronie z art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego oraz do operowania w ramach NATO. Według zobowiązań wynikających z EDI wojska lądowe USA przemieszczają do Europy w cyklach dziewięciomiesięcznych brygadę pancerną z pododdziałami wsparcia. USA posiadają w Europie trzy brygady manewrowe, po jednej w Niemczech, w Polsce i we Włoszech. W Polsce stacjonuje dowództwo szczebla dywizyjnego, które realizuje koordynację działań wojsk lądowych na wschodniej flance NATO, a także dowództwo i większość pododdziałów brygady pancernej oraz batalion logistyczny. Dzięki EDI na wschodniej flance operuje brygada lotnictwa bojowego, a także zwiększono rotacje jednostek lotnictwa myśliwskiego i bombowego²⁰.

Obecna jak i poprzednia administracja USA zwracały uwagę na potrzeby podniesienia wydatków obronnych państw członkowskich NATO do wymaganego poziomu 2% ich produktu krajowego brutto. W szczególności prezydent Trump wyrażał swoje niezadowolenie z postępowania niektórych krajów niewywiązujących się z tego zobowiązania. Po zmianie administracji w imieniu nowego prezydenta głos w tej sprawie zabrał sekretarz stanu Anthony Blinken, który stwierdził, że obecne władze USA będą dążyć do zwiększenia interoperacyjności z państwami sojuszniczymi i zacieśnienia współpracy wojskowej. Będą również zachęcać do przyjmowania większej odpowiedzialności za bezpieczeństwo regionalne oraz zwiększania poziomu wydatków obronnych.

Pandemia COVID-19 obnażyła słabość wydawałoby się zintegrowanego w ramach Unii Europejskiej kontynentu. Wkrótce po rozpoczęciu pandemii w celu zapobieżenia rozprzestrzeniania się czynnika chorobotwórczego państwa strefy Schengen zdecydowały o niemal natychmiastowym zamknięciu swoich granic dla wszelkiego ruchu międzynarodowego. Trudno obecnie przewidywać, w jakim terminie oraz w jaki sposób problem ten byłby rozwiązany, gdyby niezbędne okazało się szybkie przemieszczenie sił zbrojnych wybranych państw Europy Zachodniej celem wsparcia państw położonych na wschodzie kontynentu podczas potencjalnej agresji. W związku z tym, że pandemia o tak dużej skali dotyka Europę po raz pierwszy od powstania UE, interesujące jest również, jakie rozwiązania w zakresie zapewnienia mobilności sił zbrojnych zostaną wdrożone po całkowitym opanowaniu choroby.

¹⁹ P. Belkin, H. Kaileh, *The European Deterrence Initiative: A Budgetary Overview*, Congressional Research Service, IF10946, Waszyngton 2020, s. 1–2.

²⁰ A. Kacprzyk, *Europejska Inicjatywa Odstraszenia – bilans i perspektywy*, „Biuletyn PISM”, Warszawa 2020, s. 1.

Podsumowanie

Ostatnie lata światowej polityki cechuje nasilająca się rywalizacja potęg ekonomiczno--wojskowych. Chiny, Federacja Rosyjska oraz Stany Zjednoczone Ameryki prowadzą współzawodnictwo w różnorodnych obszarach funkcjonowania państw i stosunków międzynarodowych, ukierunkowane na takie ukształtowanie architektury bezpieczeństwa, a także norm, praktyk oraz stref wpływów, które umożliwią im sprawowanie hegemonii na możliwie najszerszym obszarze globu.

Relacje między USA i Federacją Rosyjską uległy pogorszeniu od inwazji Moskwy na terytorium niepodległej Ukrainy, zaś na stosunki między USA z Chinami negatywny wpływ wywarła agresywna polityka Pekinu w regionie Indo-Pacyfiku. Przyczyniły się do tego również oskarżenia o ukrywanie i fałszowanie przez Pekin danych dotyczących przyczyn i skutków pandemii COVID-19, a także trwająca rywalizacja handlowa. W USA narastają obawy związane z wielopłaszczyznowym uzależnieniem od dostaw z Chin różnego rodzaju materiałów. Szczególny niepokój budzi zależność od zaopatrzenia w pierwiastki ziem rzadkich oraz podzespoły elektroniczne wykorzystywane między innymi do produkcji zaawansowanego technologicznie sprzętu wojskowego.

W prowadzonej rywalizacji szczególne znaczenie posiada rozwój nowych rodzajów sprzętu wojskowego oraz technologii. Wśród typów uzbrojenia należy zwrócić uwagę na rozwój broni kosmicznej oraz modernizację arsenałów nuklearnych. W USA trwają obecnie debaty nad koncepcją użycia sił kosmicznych oraz sprzętu wojskowego, jakim te siły powinny dysponować. Rozważania te zmierzają przede wszystkim do określenia długoterminowej wizji najnowszego rodzaju sił zbrojnych. Zwraca się uwagę, że podczas ostatnich dwóch dekad, kiedy USA skupione były przede wszystkim na szeroko pojętym prowadzeniu działań antyterrorystycznych, obszar ten został dość mocno zaniedbany i niedofinansowany, co pozwoliło zarówno Chinom, jak i Rosji na nadrobienie przewagi USA. Obecne prace zmierzają do określenia krytycznych aspektów rozmieszczenia uzbrojenia w przestrzeni kosmicznej przez USA lub ewentualnie inne państwa oraz w jaki sposób fakt ten wpłynie na strategiczne interesy amerykańskiego bezpieczeństwa narodowego. Wnioski z prowadzonych debat mają zostać uwzględnione w nowej strategii bezpieczeństwa narodowego.

Szybki rozwój chińskich technologii zbrojeniowych od blisko dekady powoduje wzrost obaw instytucji rządowych USA odpowiedzialnych za politykę zbrojeniową. Ocenia się, że przewaga wciąż znajduje się po stronie Waszyngtonu, jednak ponad sześciokrotny od 1990 r. wzrost poziomu inwestycji obronnych Pekinu doprowadził niemal do zrównania poziomów. Technologiczne współzawodnictwo USA–Chiny na obecnym etapie prawdopodobnie nie będzie prowadzić do konfrontacji zbrojnych ani nawet do polityki napięć, jakie charakteryzowały relacje USA–ZSRR podczas zimnej wojny. Niemniej jednak przewiduje się, że rywalizacja kontynuowana będzie przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków, a jej skutki będą posiadać wpływ na przyszły światowy układ sił.

Zarówno w Europie, na Morzu Czarnym i Śródziemnym, jak i na Indo-Pacyfiku, tam gdzie obecne są wojska amerykańskie oraz chińskie lub rosyjskie, dochodzi do przypadków bezpośredniej styczności jednostek lotniczych, morskich lub pododdziałów tych państw. Styczność ta w zależności od sytuacji przybiera różne formy, bywa również, że dochodzi do celowych prowokacji. Część przedstawionej aktywności polega na swoistym badaniu granic, do jakich kraje mogą się posunąć bez powodowania militarnej odpowiedzi Waszyngtonu. Jednak balansowanie na krawędzi tolerancji USA dla tego typu działań spowodować może nieprzewidziane skutki, a w ostateczności pojawienie się czynnika zapalnego, który

doprowadzi do rozpoczęcia konfliktu. Przewiduje się, że obecnie najbardziej prawdopodobna w średniej perspektywie czasowej jest dalsza eskalacja napięć między USA i Chinami.

Bibliografia

- Belkin P., Kaileh H., *The European Deterrence Initiative: A Budgetary Overview*, Congressional Research Service, IF10946, Waszyngton 2020.
- Carnegie Mellon University and the Johns Hopkins University Applied Physics Laboratory LLC, *Cybersecurity Maturity Model Certification*, Pittsburg 2020.
- Defense Intelligence Agency, *China Military Power: Modernizing a Force to Fight and Win*, Military Publications, Waszyngton 2019.
- Gleason M.P., Hays P.L., *A Roadmap for Assessing Space Weapons*, Center for Space Policy and Strategy, Los Angeles 2020.
- Ibrahimov M.J., *Great Power Competition: The changing landscape of global geopolitics*, US Army Combined Arms Center, Fort Leavenworth 2020.
- Jones B., *China and the Return of Great Power Strategic Competition*, China Global: Assessing China's Growing Role in the World, Waszyngton 2020.
- Kacprzyk A., *Europejska Inicjatywa Odstraszania – bilans i perspektywy*, „Biuletyn PISM”, Warszawa 2020.
- Lake D.A., *Economic Openness and Great Power Competition: Lessons for China and the United States*, „The Chinese Journal of International Politics”, Oxford 2018.
- Mahnken T.G., *Forging the tools of 21st century Great Power Competition*, Center for Strategic and Budgetary Assessments, Waszyngton 2020.
- Mahnken T.G., Sharp T., Kim G.B., *Deterrence by Detection: A Key Role for Unmanned Aircraft Systems in Great Power Competition*, Center for Strategic and Budgetary Assessments, Waszyngton 2020.
- Moodie M., O'Rourke R., *US Role in the World: Background and Issues for Congress*, „Congressional Research Service”, R44891, Waszyngton 2021.
- Office of the Under Secretary of Defense/Comptroller (Chief Financial Officer), *Defense Budget Overview: United States Department of Defense Fiscal Year 2022 Budget Request*, Waszyngton 2021.
- O'Rourke R., *Renewed Great Power Competition: Implications for Defense – Issues for Congress*, „Congressional Research Service”, R43838, Waszyngton 2021.
- Statista, *Defense spending and arms trade*, Dossier, Hamburg 2021.
- The White House, *Establishment of the United States Space Force*, Presidential Memoranda, Space Policy Directive – 4 (SPD-4), Waszyngton 2019.
- The White House, *Addressing the Threat to the Domestic Supply Chain from Reliance on Critical Minerals from Foreign Adversaries*, Executive Order, Waszyngton 2020.
- Van Gosen B.S., Verplank P.L., Seal II R.R., Long K.R., Gambogi J., *Rear Earth Elements: Critical Mineral Resources of the United States – Economic and Environmental Geology and Prospects for Future Supply*, US Department of the Interior, Professional Paper 1802-0, Waszyngton 2018.

Vuving A. L., *Great Power Competition: Lessons from the Past, Implications for the Future, Hindsight, Insight, Foresight*, Asia-Pacific Center for Security Studies, Honolulu 2020.

Weiss J.Ch., *The Stories China tells: The new historical memory re-shaping Chinese nationalism*, Foreign Policy, Waszyngton 2021.

SUMMARY

Marek Brylonek

Great Power Competition from the perspective of the United States of America at the beginning of the third decade of 21st century

In the area of security and defense, the turn of the second and third decade of the 21st century has been characterized by intensifying competition of economic and military powers. The United States of America competes with China and the Russian Federation in various fields of the functioning of states and international relations, aimed at shaping the security architecture as well as standards, practices and spheres of influence that will enable them to exercise hegemony over the widest possible area of the globe.

As predicted, the ongoing competition over the next few decades will cause tensions not only on the Washington – Beijing and Washington – Moscow lines, but also in Africa, the Arctic, Europe as well as in cyberspace and space.

The renewed rivalry between the great powers has officially reoriented the US security and defense priorities towards the need to prepare the country for increasing challenges.

The leadership of the US Department of Defense made it a priority to prepare its armed forces for potential confrontation with other powers. This goal was the basis of all the military reforms carried out, the concept of its functioning, the modernization processes of military equipment, as well as the directions of technological research and development efforts of the domestic arms industry. According to all forecasts and analyses, in the long-term perspective these issues will be at the center of deliberations by politicians and expert circles.

Key words: USA, China, Russia, security, defense.

Data wpływu artykułu: 30.06.2021 r.

Data akceptacji artykułu: 12.07.2021 r.